

бути залучена до виконання такого державного завдання як визначення рівня соціальної адаптації та інтеграції переселених громадян (в рамках створення системи моніторингу та оцінювання ефективності заходів щодо інтеграції, адаптації та захисту переселених громадян як на регіональному, так і на національному рівні), на виконання Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселились з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України на період до 2017 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1094 [8]. Також, наукова установа активно бере участь у реформуванні нашої правової системи і законодавства, що у свою чергу зокрема, сприяє ефективному забезпеченню прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Отже, в Україні специфікою ефективного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є те, що значна кількість державних завдань щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб реалізується за сприяння національних громадських та міжнародних організацій. Проте, слід зазначити, що взаємовідносини національних громадських та міжнародних організацій з органами державної влади та місцевого самоврядування повинні ґрунтуватися на взаємній повазі, що проявляється у врахуванні інтересів обох сторін.

Література

1. Ковальчук Л. Взаємодія органів державної влади і громадських організацій у вирішенні проблем сім'ї / *Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту*. 2010. № 1-2. С. 23-25.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
3. Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1094: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1094-2015-%D0%BF>.
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 р. № 1207VII: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення дати початку тимчасової окупації: Закон України від 15.09.2015 р. № 685VIII: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/685-19>.
6. Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу: Закон України 07.02.2002 р. № 3065-III: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3065-14>.
7. Статут Національної академії наук України: зареєстрований наказом Міністерства юстиції України 11.06.2002 р. № 47/5: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001550-02>.
8. Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1094: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1094-2015-%D0%BF>.

Полєшко Ельвіра Павлівна
викладач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПІВВІДНОШЕННЯ СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ «КОЛІЗІЯ НОРМИ ПРАВА» ТА «КОНКУРЕНЦІЯ НОРМИ ПРАВА»

На сьогоднішній день правова система України зазнає динамічних змін. Однією із умов існування норм права у сучасній державі є їх системність, яка надає змогу групувати норми права у відповідні галузі та інститути, що полегшує можливість простежувати взаємодію між ними.

Нормативно-правова база України з кожним роком все більше оновлюється, і таким чином виникає можливість для більш широкого тлумачення законодавства. За відповідних умов особливо актуальними стають такі форми співіснування правових норм як колізія та конкуренція. Відсутність законодавчо закріпленого визначення даних понять є підставою для їх ретельного дослідження, що має своєю кінцевою метою підвищення ефективності правореалізації, якості правозастосування та вдосконалення правотворчої юридичної техніки.

Необхідно наголосити на тому, що поняття колізії норми права досить давно і активно дослі-

джується науковцями. Так, наприклад Алексєєв С. визначає юридичну колізію як зіткнення актів у зв'язку із їх дією на тій чи іншій території, з компетенцією правотворчих органів та часом видання актів, Баглай М. називає колізіями протиріччя між нормами. Інші дослідники визначають поняття колізії як протиріччя між існуючим правовим порядком та намірами і діями щодо його зміни, на думку Тіхомірова Ю., або, за версією Сенякіна І., юридичні колізії визначаються як – протиріччя між двома або декількома юридичними нормами (або між законами чи іншими нормативними актами, в яких вони втілені) в процесі правозастосовної діяльності. Та все ж, спираючись на вище наведені думки, єдиної точки зору на визначення поняття колізії ще не досягнуто.

Якщо розглядати поняття конкуренція норми права, то його дослідження у вітчизняній науці теорії права не було поглиблено досліджено, на відміну від поняття колізії норми права. Вивчаючи наукову літературу з цього питання, більшість авторів розглядали конкуренцію правової норми у кримінальній галузі права, тобто кримінально-правову конкуренцію. Але все ж таки незважаючи на це, деякими науковцями було визначено поняття «конкуренції». Наприклад, Письменний Д. визначає, що «у колізії знаходяться норми, які суперечать одна одній, для колізій характерна наявність декількох норм, які відрізняються за змістом одна від одної. При конкуренції норм права ніякої колізії не може бути. Можливі два види конкуренції: загальної та спеціальної норми. Слід зазначити, що конкуренція – це більш складне явище, ніж колізія. У ній переплітаються питання факту з питанням права...» [4]; Матузов Н. зазначав, що «від колізій правових норм слід відрізнити їх конкуренцію, коли дві, три і більше норм регулюють одне і те ж коло споріднених суспільних відносин і не суперечать одна одній, та наділені різним ступенем конкретизації, деталізації, об'єму і т.д. Це, як правило, норми різної юридичної сили, рівня, які виходять від нерівнозначних правотворчих органів. У таких випадках норми дійсно якби конкурують між собою і це, в принципі, є нормально. Негативним же і, безумовно, небажаним явищем виступають саме колізії, коли стикаються один з одним не просто не узгоджувані, але нерідко взаємовиключні приписи» [1, с. 2].

Для того, щоб з'ясувати зміст понять наведених вище, вважається доцільним звернення до етимології слів «конкуренція» та «колізія».

«Колізія» визначається як зіткнення протилежних сил, інтересів або прагнень, а «конкуренція» – як суперництво, боротьба за досягнення більших вигод або переваг. [1, с. 3] Основною ознакою колізії норми права для її розмежування від конкуренції правових норм є саме протилежність, що означає повне розходження обох феноменів. Конкуренція норми права такою ознакою не володіє та полягає у існуванні двох або більше норм права, що регулюють одне і те саме коло правовідносин та не перебувають у формі протилежності чи істотної відмінності між собою з огляду на юридичні наслідки. Дане явище можна чітко спостерігати, наприклад, у господарському чи цивільному законодавстві під час вибору компетентним органом застосування такої штрафної санкції як пеня, неустойка або штраф.

Отже, на підставі вище викладеного, можна зробити висновок, що співвідношення понять «колізія норми права» та «конкуренція норми права» встановлюється у разі: колізія виникає лише тоді, коли для врегулювання конкретного юридичного факту претендують дві або більше норми права, особливо коли застосування однієї виключає можливість застосування іншої, вони перебувають у суттєвій відмінності у юридичних наслідках; конкуренція норми права виникає у разі врегулювання конкретної життєвої обставини двома або і більше правовими нормами, де їх застосування не означає взаємовиключення однією нормою іншої, вони не є суперечливими та протилежними, а самі юридичні наслідки є подібними, тобто єдиний кінцевий результат вирішення юридичного факту.

Література

1. Бойко В.В. Конкуренція правових норм. Загальнотеоретична характеристика. *Часопис національного університету «Острозька академія»*. 2012. № 1 (5). С. 1-14
2. Михайліна Т. Колізія та конкуренція правових норм: аспекти співвідношення. *Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка та право*. 2014. № 2.
3. Розгон О.В. Сутність механізму вирішення колізій норм права. *Наукове друковане іноземне видання «Eurasian Academic Research Journal»*. 2016. №1. С. 53-59
4. Письменний Д.П. Колізії в кримінально-процесуальному законодавстві України: способи їх подолання. *Колізії у законодавстві України: проблеми теорії та практики: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.* (Київ, 23-24 жовтня 1995 р.). Київ. 1996. С. 80.